

# EEN MODEL VAN DE 'JURIDISCHE GEEST'

Jaap Hage en Maarten van der Meulen

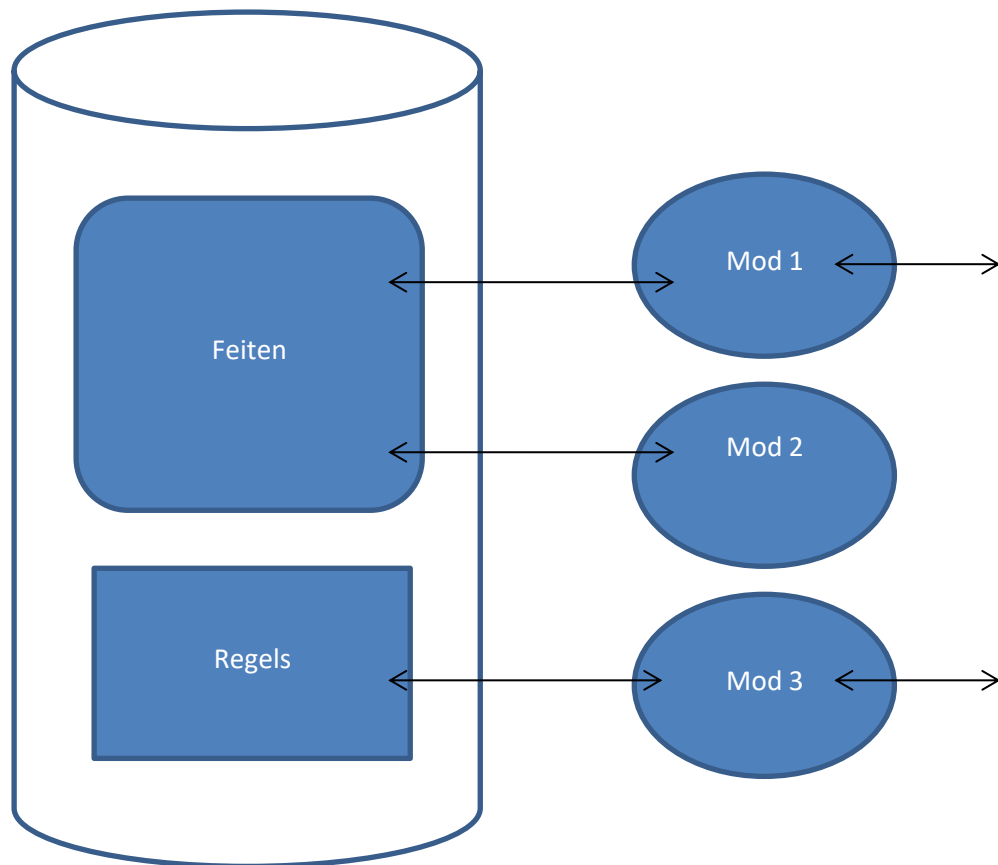
Het doel van dit project is om een model te ontwikkelen van juridisch redeneren dat zowel aansluit bij de psychologie van juridisch redeneren (hoe mensen echt redeneren) als bij de theorie over de rechtvaardiging van juridische oordelen (tot welke conclusies mensen idealiter zouden komen). Deze combinatie is geïnspireerd door het model van 'twee niveau- besluitvorming' dat momenteel populair is bij cognitief psychologen. Volgens dit model zijn er twee niveaus in de menselijke besluitvorming. Een niveau dat snel werkt en is gebaseerd op aangeboren en aangeleerde heuristieken. (Systeem 1 van Kahnemann, de 'olifant' van Haidt) De neurologische basis van dit niveau ligt in het limbische systeem. Daarnaast is er een tweede, langzamer, niveau dat de 'beslissingen' van het eerste niveau meestal rechtvaardigt, maar soms ook remt of corrigeert. (Systeem 2 van Kahneman; de 'bestuurder' van Haidt)

Het model dat zal worden ontwikkeld is gebaseerd op een computerimplementatie. Die implementatie zal heel eenvoudig beginnen en stap voor stap worden uitgebreid tot een simulatie van juridisch redeneren die tamelijk realistisch is.

De kern van de implementatie is een database met (in eerste instantie) een verzameling feiten en een verzameling regels. De database is een model van een klein gedeelte van het recht (de regels) en van een of meer gevallen waarop dit recht kan worden toegepast (de feiten). De database is dynamisch op twee manieren:

1. De inhoud wordt in een continu proces (consistent en) volledig gehouden. Dit gebeurt aanvankelijk door alle regels die gegeven de feiten toepasselijk zijn toe te passen en de conclusies als nieuwe feiten aan de database toe te voegen. Dit leidt tot volledigheid van de database.  
In een later stadium wordt de database ook consistent gehouden door inconsistente feiten volgens een nog te bepalen criterium op te schonen.
2. Door externe modules worden regelmatig nieuwe feiten en/of regels aan het systeem toegevoegd, of – in een later stadium – eruit verwijderd.

Op deze manier ontstaat er een dynamisch model van een stukje 'rechtswerkelijkheid'. Dit model kan op elk moment worden ondervraagd. Het antwoord wordt dan gegeven door middel van retrieval uit het feitenbestand. Er wordt dus niet extra geredeneerd (gezocht); al het redeneren (zoeken) vindt plaats in het continue proces van updaten.



Het basismodel zal stapsgewijs worden verfijnd, zowel op het punt van de database als op het punt van de modules die de database van 'buiten' beïnvloeden. Zo zal de logica van regels ingewikkelder worden gemaakt en zullen andere vormen van juridisch redeneren dan enkel regeltoepassing worden geïmplementeerd. Er zullen andere soorten juridische kennis dan enkel regels worden gebruikt (bijvoorbeeld ook rechtsbeginselen, of rechten). En er zullen modules moeten komen met metakennis over hoe met objectkennis moet worden geredeneerd. De kennis zal dus verschillende lagen gaan bevatten.

De externe modules die de inhoud van de database manipuleren zullen ingewikkelder worden gemaakt. Zo kunnen er neurale netwerken komen die op basis van 'sensoren' (camera's maar ook zoeken op het internet) nieuwe feiten genereren. Het is ook mogelijk dat mensen worden opgevat als externe modules, die gegevens aanleveren, maar die ook gegevens uit het centrale systeem krijgen.

Dit zijn enkel nog maar wat wilde gedachten, die in de loop der tijd concreter gemaakt kunnen worden en dan geïmplementeerd.